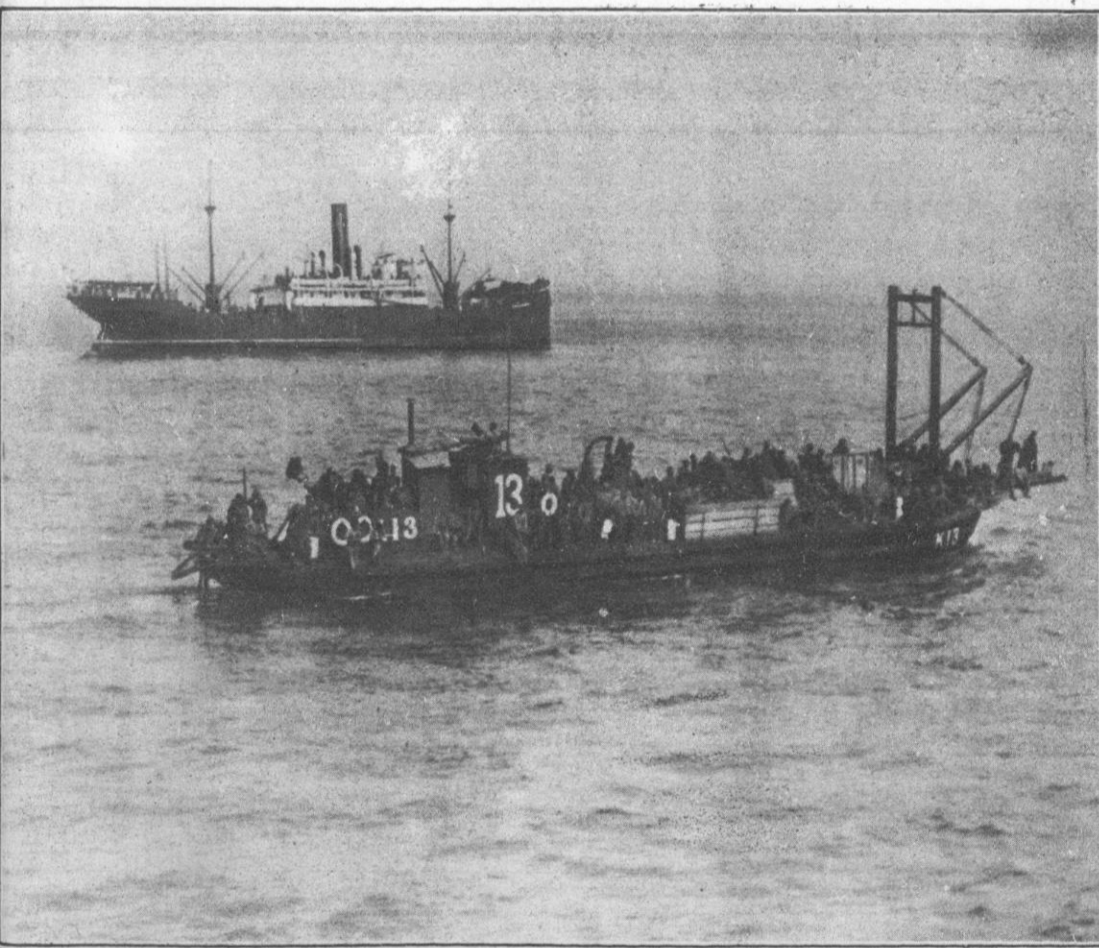

Ilustrirani Slovenec

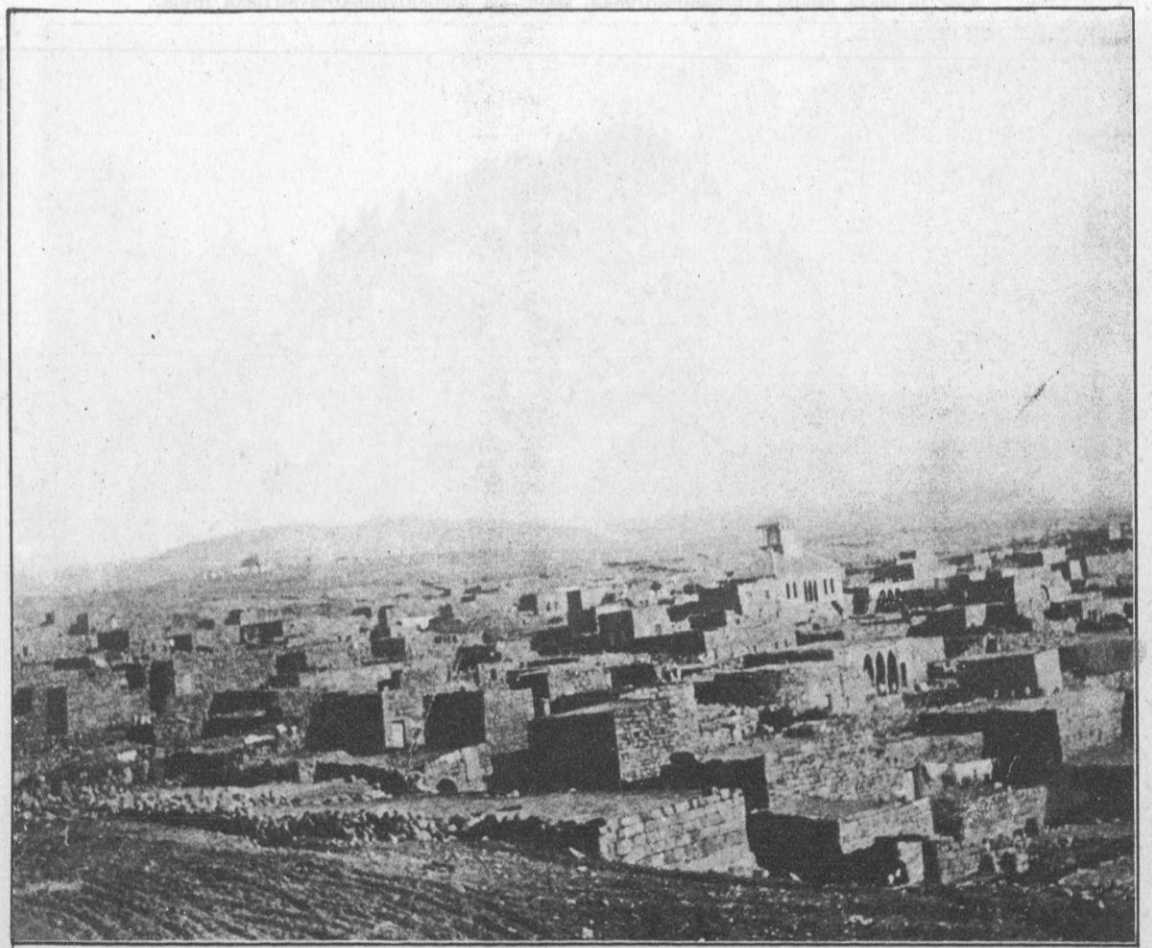
Lepote slovenskega Korotana: Pogled na Vrbsko jezero.

Spredaj na levi je znano letovišče Poreče, za hribčkom nad Porečami leži Celovec, na desno je znana božja pot Otok, v ozadju pa Karavanke. Vrbsko jezero leži še vse na slovenskem ozemlju.

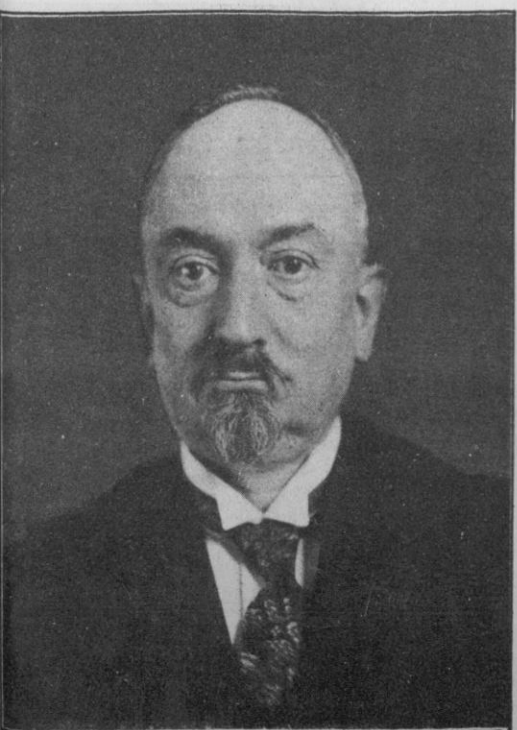
Transport španskih čet na maroško bojišče.

Kakor znano, gre v sedanjih vročih bojih Francozov in Špancev proti upornim Rijskim Kabilom najbolj trda Špancev, ki so doživeli že celo vrsto hudih porazov in velikih izgub.

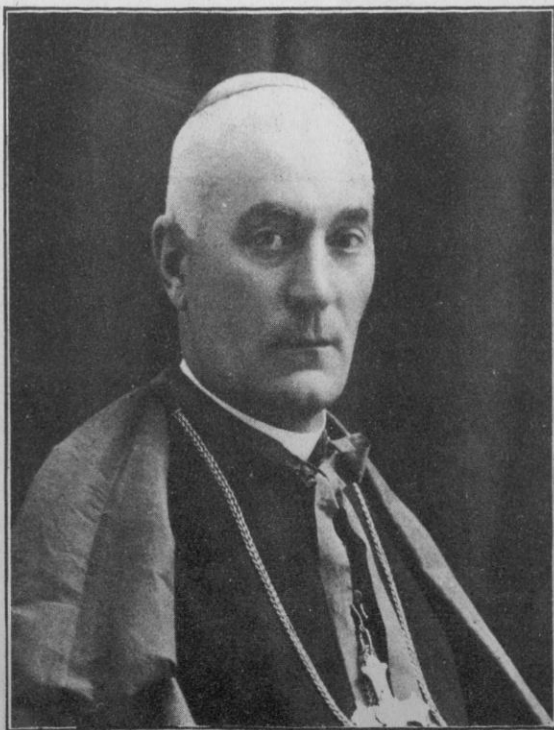
K bojem med Francozi in upornimi Druzi v Siriji.

Mesto Sueida, za katero se vrše že dolgo časa vroči boji. Druzom poveljuje sultan paša Atraš.

Čičerin,

sovjetski komisar za zunanje zadeve, ki je obiskal pred kratkim Varšavo in Berlin ter navezal ob tej priliki dalekosežne prijateljske stike s Poljsko.

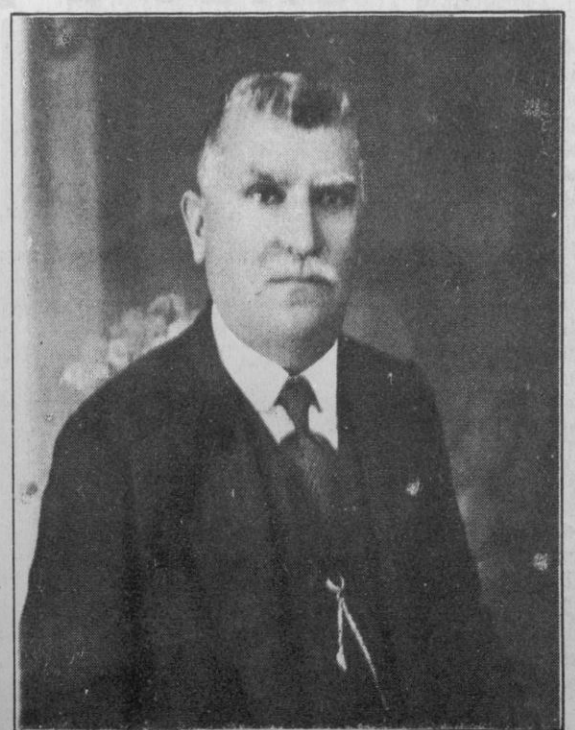
Dr. Kvirin Kl. Bonafačić,

splitski škof, ki je bil dolgo let osebni tajnik dr. Mahničiča in so ga ob prevratu Italijani konfinirali.

Miloš S. Moskovljević,

znani poslanec srbske kmetijske stranke.

Nikola Bingulac,

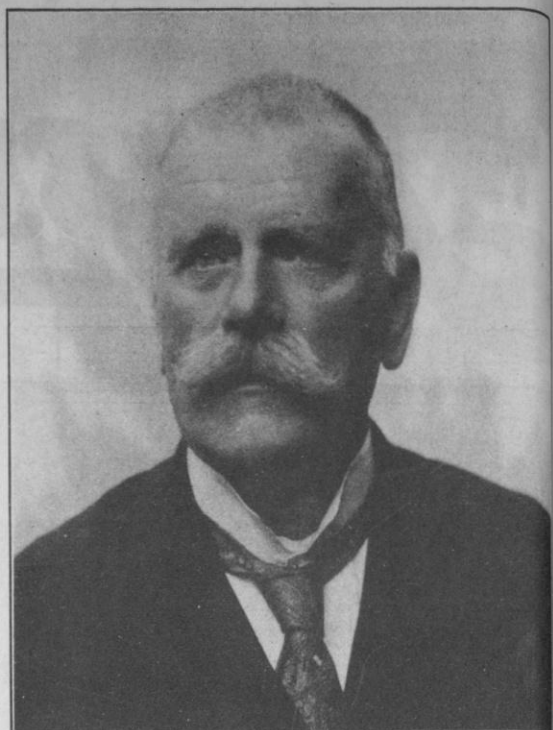
poslanec srbske radikalne stranke za vukovarsko okrožje.

Z nogometne tekme med člani osješkega gledališča, ki se je vršila dne 8. IX. t. l. s sodnikom g. Vukovičem v sredini.

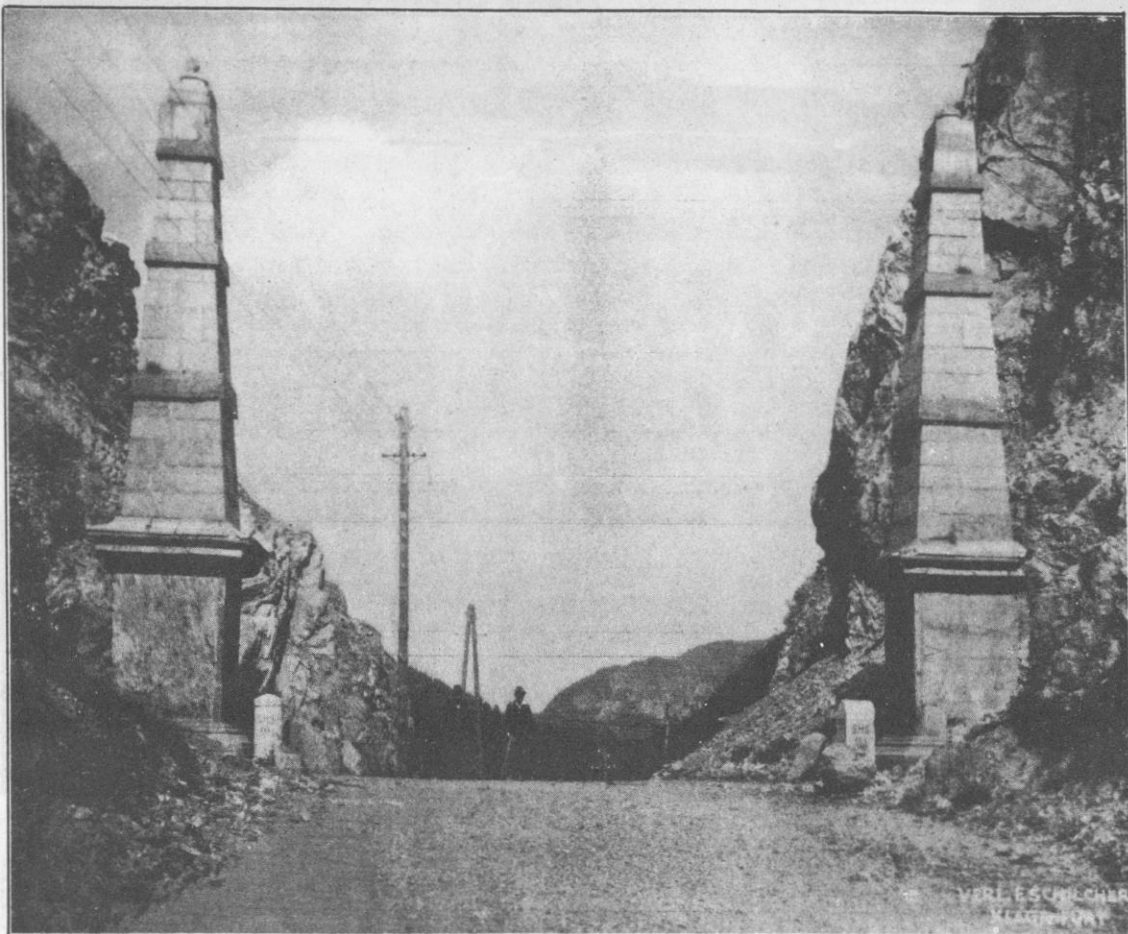

Dr. Val. Korun, pred kratkim upokojeni ravnatelj III. drž. gimnazije v Ljubljani in predsednik ljubljanske sekcije profesorskega društva, ki ima jutri v Mariboru svoj občni zbor.

Franc Vedernjak, dvor. svetnik v p. in predsednik Pokojninskega združenja za nameštence v Ljubljani, ki je obhajal 1. t. m. svojo sedemdesetletnico.

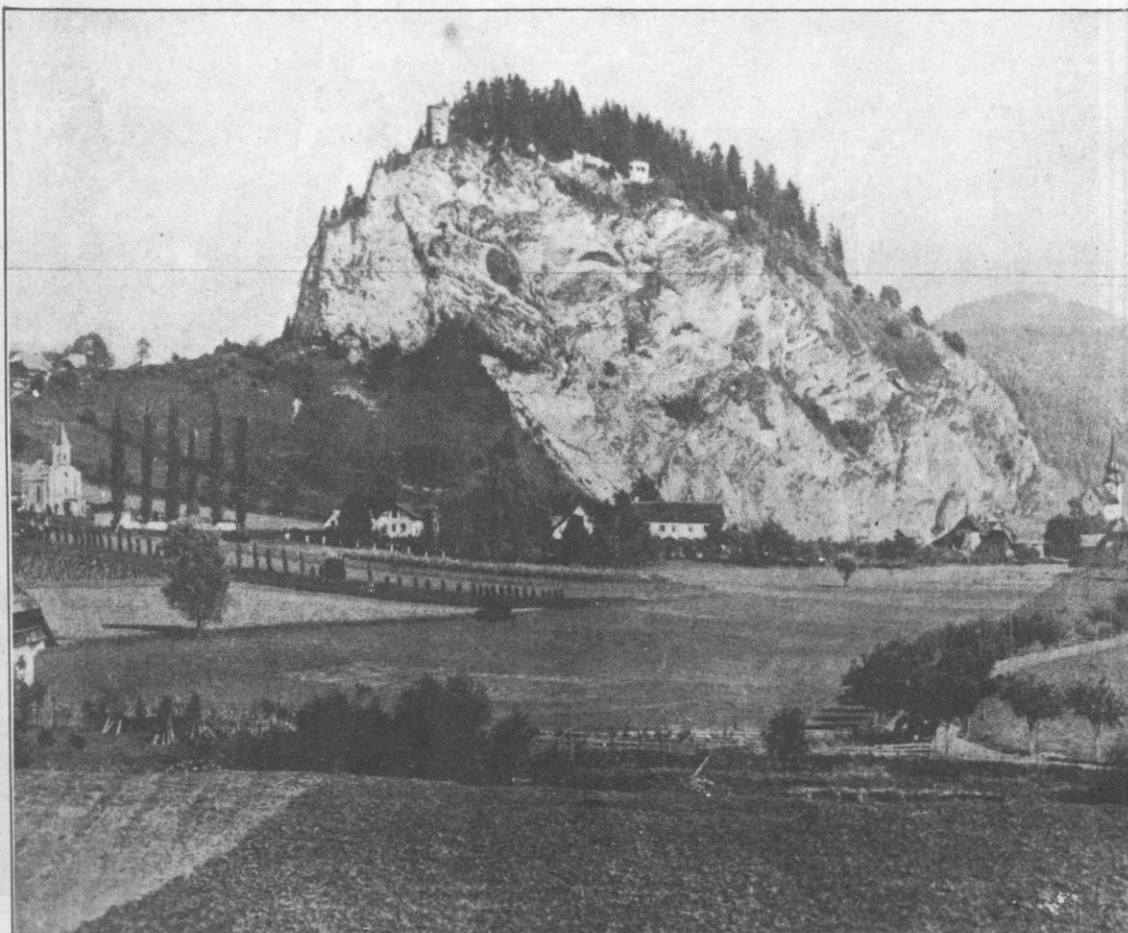
P o s l o v e n s k e m K o r o t a n u .

Vrh prelaza Ljubelj, kjer je tekla nekoč kranjsko-koroška, sedaj pa jugoslovansko-avstrijska meja.

Rožek v Rožni dolini.

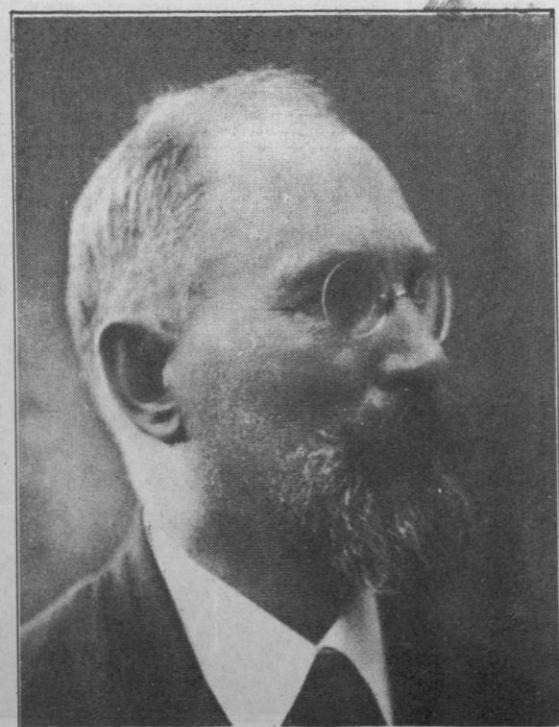

Grebinj v Podjuni.

Ob Klopinkem jezeru (Podjuna).

Slike k „Slovenskemu biografskemu leksikonu“

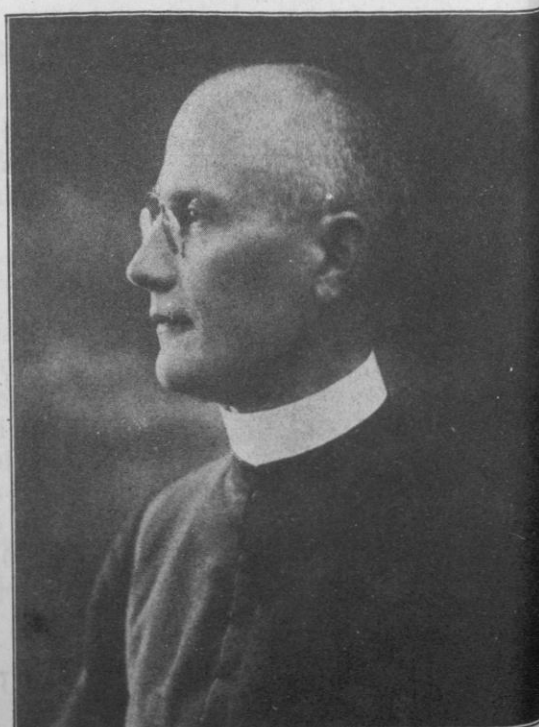
Dr. Janko Breje (*1869), politik.

Anton Bartel (*1858), leksikograf.

Jožef Blasnik (*1800—1872), tiskar in založnik.

Janko Barle (*1869) zgodovinar in narodopisec.

Ob peti obletnici koroškega plebiscita.

Dr. Breje, gen. Maister in gen. Smiljanić
v pogovoru v Dobrlivasi.

Pogled na Gospo Sveto l. 1677.,

kjer se je vršilo še 263 let poprej ustoličenje koroških vojvod v slovenskem jeziku.

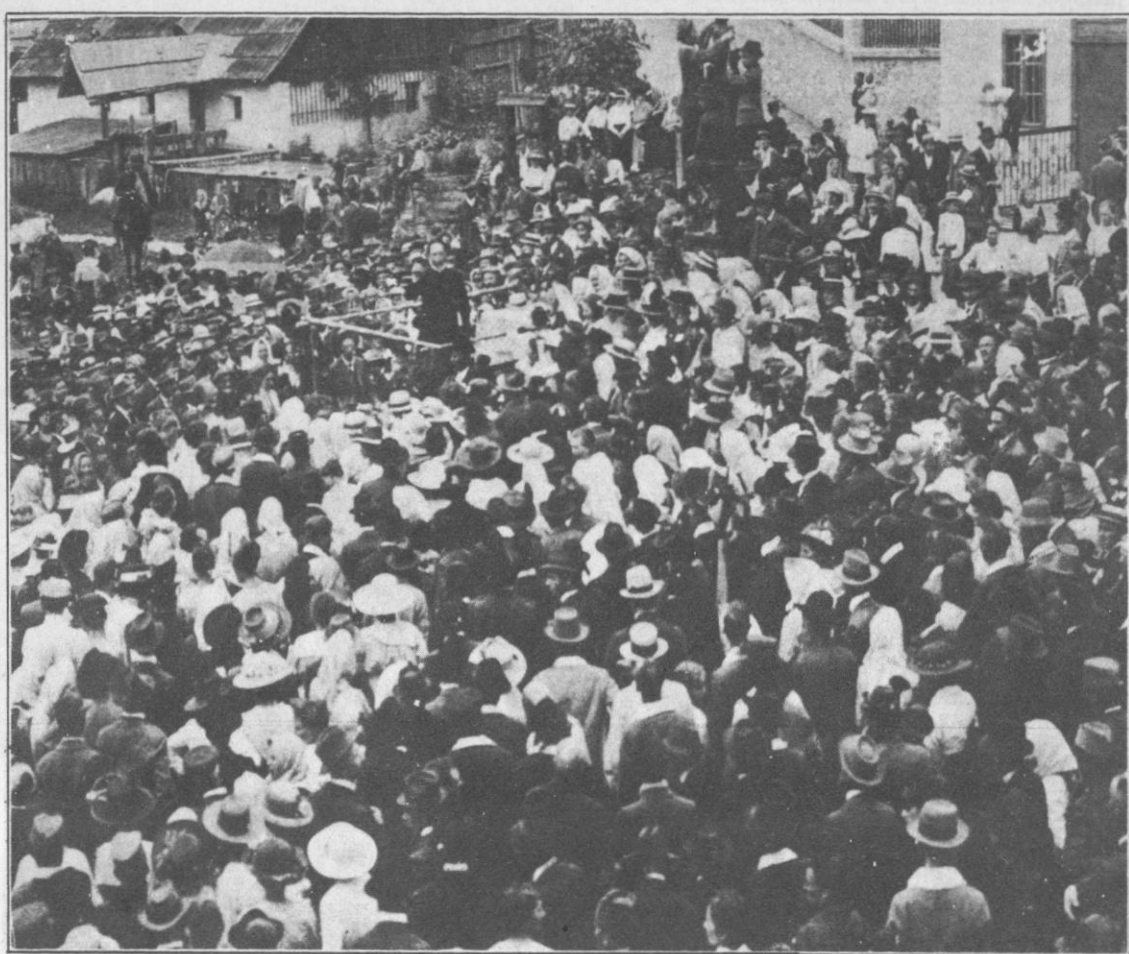

Gregor Einspieler,

infilirani proš velikovski in bivši koroški dež. poslanec ter urednik in izdajatelj »Mira«, ki živi sedaj v izgnanstvu kot župnik v St. Jurju.

Plebiscitni shod koroških Slovencev v Velikovec.

Plebiscitni shod koroških Slovencev v Borovljah.

Pogreb koroškega junaka I. Kranjca na pokopališče v Dobrlivasi.

Gen. Smiljanić prisostvuje odhodu naših čet iz Celoveca.

General Maister govori na plebiscitnem taboru v Sinčivasi.

Sledovi nemškega barbarstva v narodni šoli v Velikovec.

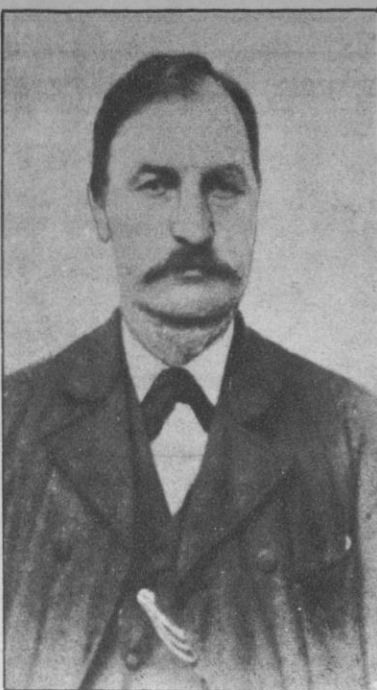
OB PETLETNICI KOROŠKEGA PLEBISCITA.

Naši nemški sosedje praznujejo vsako leto 10. oktober kot neke vrste narodni praznik. Za letošnjo prvo petletnico plebiscita pripravljajo baje posebne slovesnosti. Tostran Karavank pa spomin na ta naš »dies ater« žalibog od leta do leta bolj peša. Po prvem hrupnem razburjenju se je naša javnost prav hitro umirila in dosedanje obletnice plebiscita so šle skoraj neopažene mimo nas. Tu se zopet kaže naš nesrečni temperament, ki v navdušenju in gnjevu strašno hitro vzkipi, pa se prav tako naglo umiri in poleže. »Bald himmelhoch jauchzend, bald zu Tode betäubt.« Človek se ne more ubraniti utisu, da so se široke plasti našega naroda z izgubo neodrešenih bratov onstran Karavank in onstran Julijskih Alp že sprijaznile, taka letargija vlada pri nas. V tem nas potrjuje tudi uprav mučno pomanjkanje potrebnega zanimanja za naša narodno-obrambna društva, ki bi morala biti prava središča in žarišča živega propagandnega dela celega naroda. Kje je naša narodna zavest? Ali so zares zamrli vsi narodni ideali v nas? Ali je res materialistični duh zadušil smisel za blagor celote našega naroda? Saj celote brez koroških in primorskih Slovencev ni. Brez teh smo kakor telo brez nog ali rok. Brez njih bo shiral ves narod. Vršimo tedaj narodno

(Dalje glej na IV. strani.)

Igralci zadnje slovenske predstave v del. domu v Podljubelju
pred plebiscitom z nepozabnim koroškim narodnim delavcem kaplanom Kanduhom v sredini ter
vrhim koroškim Slovencem J. Wieserjem ob strani (XX).

Luka Pogačar
(roj. 1855), ki je od 28. nov. 1882 neprestano župan občine Pameče (okraj Slov. Gradec) in gotovo najstarejši slovenski župan sploh. Pridobil si je za svojo občino mnogo zaslug.

Gasilno društvo v Loki pri Zidanem mostu.
z Ant. Hočevarjem (X), M. Zupančičem (XX) in
Ign. Jenčičem (XXX) v sredini, ki so bili pred
kratkim odlikovani z zlato kolajno za svoje delo-
vanje na gasilskem polju.

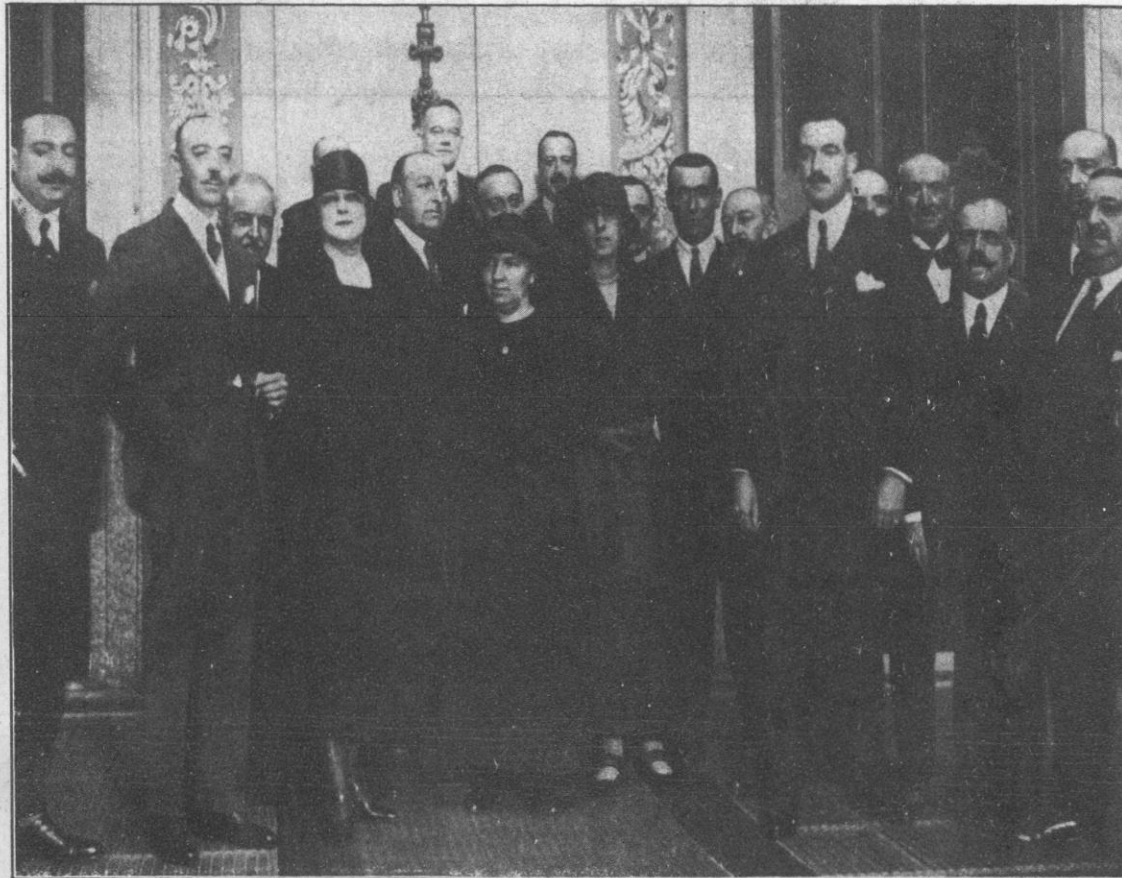

Z vinske trgatve na Trški gori pri Novem mestu.

Novo kopališče v Polzeli ob Savinji,
ki ga je zgradilo tamošnje olupševalno društvo.

K o t i č e k z a ž e n s k e .

K ženskemu gibanju na Španskem.

V Madridu so bile nedavno izvoljene v tamošnji občinski svet prve tri občinske svetnice, ki nam jih kaže naša slika sredi svojih moških tovarišev.

S filozofske fakultete slovenske univerze.

Dr. Rajko Nachtigall.

Dr. Franc Ramovš.

delo tudi zase, kadar delamo za zaslužnjene brate. Če že ni zadosti idealizma v nas, pa naj nas k žrtvam za te naše brate podžiga vsaj oziroma našo lastno korist. Obletnice plebiscita pa naj nam bodo redno se ponavljajoče memento, da ne pozabimo na svojo dolžnost, dokler ura rešitve ne pride.

Dolžnost — pravim. Koroška je bila že od nekdanj pebeliča našega naroda. Od Avstrije zatirani koroški Slovenci nikdar niso našli v svojem narodu zadostne opore, da bi se mogli germanizaciji uspešno upirati. Prepuščeni so bili vseskozi sami sebi. Odlotne borbe z nemštvom na koroških tleh se je naš narod kot politična celota ogibal. Ni čuda, če je vspricho take brezbriznosti nemški šovinizem postajal čimdalje drznejši, v isti meri pa se je manjšala odporna sila koroških Slovencev. Niso koroški Slovenci sami krivi, ako jih je plebiscit zalotil v takem moralnem razpoloženju, v taki nemoči, da preizkušnje niso prestali. Kriv je tega ves narod, ki je te najslabotnejše svoje brate dosledno zanemarjal in prepuščal njihovi usodi. Kdor je v tem pogledu brez greha med nami, naj prvi pobere kamen in ga zaluča vanje.

Kako je prišlo do plebiscita? Prevrat nas je našel popolnoma nepripravljene. Razen navdušenja nismo prinesli ničesar s seboj v nove razmere. Vse je bilo treba improvizirati. Za zasedbo obsežnega slovenskega ozemlja na Koroškem ni bilo ne vojakov ne denarja. Po vseh avstrijskih frontah razkropljeni naši fantje in moške so se le počasi vračali domu, utrujeni od dolge vojne, ki je omajala tudi njihovo disciplino. Vojaško okupacijo bi bila pač lahko izvedla brez krvi najmanjša antant-

na vojaška edinica, ker se zasedbi po antantnih četah Nemci niso upali nikjer ustavljati. Zato sem o priliki zedinjenja v vojnem ministruvstvu v Belgradu osebno zapisal za 1 do 2 bataljona redne srbske, to je antantne vojske, ki sta mi bila tudi obljubljena najkasneje do božiča. Ko pa jih le ni bilo, so Nemci končno spoznali, da smo Slovenci vsaj zaenkrat še navezani samo na svojo lastno moč; to jih je opogumilo, da so v noveletnih dneh 1919 naše slabotne postojanke na Koroškem nenadno napadli in na jugovzhodni del Koroške potisnili. Sledila so mirovna pogajanja v Gradcu, v koja se je naenkrat vmešala ameriška misija pod Coolidge na Dunaju. Polkovnik Miles in njegov adjutant King sta napravila 8dnevno turnejo z avtom po močno zasneženi Koroški in sta na podlagi teh utisov s ceste odločila usodo njenega slovenskega prebivalstva. Komaj da smo preprečili, da nam g. Coolidge, ki je danes predsednik Zedinjenih držav, ni odkazal Karavank kot demarkačno črto; nismo pa mogli preprečiti, da sta Miles in King podala Wilsonu poročilo, kojega posledica je bil plebiscit. Zaman je bil ves trud naše mirne delegacije, naivni Wilson je slepo zaupal svojim strokovnjakom, ki so bili na svoj ameriški način »proučili« koroško vprašanje. Posebni deputaciji iz Slovenije pod mojim vodstvom se je sicer po zvezah g. generalnega konzula dr. Šveglja posrečilo, do Wilsona samega prodreti, toda spreobrniti ga tudi ona ni mogla. Tako se je morala naša mirovna delegacija končno omejiti na to, da doseže čim ugodnejše pogoje za plebiscit.

Zakaj smo plebiscit izgubili? Gotovo je, da je bilo razpoloženje prebivalstva za nas ugodno vse dotlej, da se je demarkačna črta odprla in dovolilo, da so Nemci brez naše kontrole — naši obmejni

organi so se morali umakniti 1 km za demarkačijsko črto — v masah preplavili cono A. Otvoritev demarkačijske črte je bila usodna; bil je to naš Kobariid. Deželna vlada, ki je novo nastalo situacijo pravilno ocenila, je v znak protesta demisijski odločila vsako odgovornost; Vesničevo ministruvstvo pa demisije ni sprejelo izjavljajoč, da nosi odgovornost kraljevska (belgrajska) vlada. Pod protektoratom italijanskega in angleškega delegata, ki sta se že prej, celo v popolnoma privatnih rečeh, utikala v poslovanje naših oblasti in jim s svojimi intervencijami izpodkopavala ugled, je sedaj nemška propaganda s terorjem, goljufijo in podkupovanjem velikopotezno navajala na cono A in s temi preizkušeni sredstvi iz stare avstrijske politične orožarne izvojevala zmago, ki poznavalec koroških razmer ni prišla več nepričakovano. Občutek nemške vsemogočnosti na eni strani in naše nemoči in neuvaznosti na drugi strani je bil odločilen pri onih 25% prebivalstva, ki se dotlej političnega življenja niso bili nikdar udeleževali in ki so — trs v vetru — oddali svoje glasove pod utisom dogodkov in agitacije zadnjih dni. V glavnem je plebiscitno bitko odločilo teh 25% političnih analfabetov. To potrjuje tudi dejstvo, da smo na teritoriju cone A pri zadnjih političnih volitvah pod Avstrijo Slovenci imeli malo večino ob običajni volivni udeležbi od 70—75%. Če bi bila ob plebiscitu enaka udeležba, bi bila večina naša, ker ni dvoma, da so nam naše v dolgoletnih borbah pod Avstrijo utrjene nacionalne vrste ostale zveste in so strnjeno glasovale za svojo nacionalno državo. Toda ob plebiscitu je glasovalo skoraj vseh 100% opravičencev. Gotovo so pri mnogih soodločevali tudi še drugi momenti, kakor n. pr. militaristični strah, gospodarski pomisleki vseh vrst itd.,

toda v glavnem so pri plebiscitu zmagale le iste politične metode, ki so bile v stari monarhiji tolikokrat prinesle nepričakovane in neverjetne zmage nemškim in nemškutarskim manjšinam nad slovenskimi večinami. To resnico imejmo vedno pred očmi, da svojim nesrečnim koroškim bratom ne bomo delali krivice. Potem bomo tudi podvojili svojo ljubezen in svojo požrtvovalnost za nje, da ne obupajo in ne omagajo, dokler jih milejša usoda zopet ne združi z brati pod svobodnim solncem. Plebiscit je odločeval le med Jugoslavijo in Avstrijo in ni predjudicial nacionalnemu pravu, ki se mora uveljaviti v slučaju združitve Avstrije z Nemčijo.

Dr. Breje.

POJASNILO,

Glede na izjavo dr. O. Rybára v št. 203. »Narodnega dnevnika« z dne 3. t. m. pod naslovom »Okoli majniške deklaracije« se nam zdi umestno izjaviti, da uredništvo »Ilustriranega Slovenca« ni prejelo od g. dr. Rybára še nikoli nobenega pisma.

Uredništvo II. Sl.

Remington mod. 12
najnovejši ameriški pis. stroj
dobavlja samo tvrdka
FRANC BAR, pisalni stroji
Ljubljana
Cankarjevo nabrežje 5.
Telefon šte. 407.